

УДК 351.741(73)

Кудря Віталій Олександрович,

кандидат юридичних наук, доцент,

головний інспектор Департаменту організаційно-аналітичного забезпечення
та оперативного реагування Національної поліції України,

м. Київ, Україна

Колесник Вікторія Анатоліївна,

науковий співробітник ДНДІ МВС України,

м. Київ, Україна

ORCID ID 0000-0003-1860-7866

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ПРАЦІВНИКА ПОЛІЦІЇ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ПРИМУСУ: ДОСВІД СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ

Стаття присвячена дослідженню досвіду Сполучених Штатів Америки у професійній підготовці майбутніх офіцерів поліції. Розкриваються особливості підготовки поліцейських під час застосування сили та вогнепальної зброї. Висвітлюються окремі аспекти законодавства Сполучених Штатів Америки щодо діяльності поліції, зокрема регулювання сили та вогнепальної зброї. Акцентується увага на важливості питання професійної підготовки поліцейських в аспекті надання поліцією якісного правоохоронного сервісу.

Ключові слова: поліція, вогнепальна зброя, регулювання сили, професійна підготовка, правоохоронна діяльність.

Застосування сили працівниками поліції суттєво впливає на формування у громадян ставлення та сприйняття поліції. Рівень сили, яку застосовує поліцейський, може вплинути на сприйняття людиною законності та впевненості в роботі поліції, особливо, коли цей рівень вважається надмірним. Надмірне і неправомірне застосування сили та зброї може призвести до недовіри до працівників поліції та правоохоронного органу загалом, а також до погіршення основних відносин між поліцією та громадою.

Виявлення та вирішення факторів, які призводять як до позитивних, так і до негативних результатів поліцейської діяльності, є важливим кроком до вдосконалення правоохоронної діяльності. Одним із таких факторів є вплив освіти та професійної підготовки на результати діяльності поліцейських, особливо під час застосування вогнепальної зброї та сили.

Аналіз науково-методичної літератури вказує на те, що є значна кількість робіт, присвячених питанням спеціальної підготовки в системі професійного навчання у вищих навчальних закладах системи Міністерства внутрішніх справ, а саме: А.Р. Луцак, І.П. Закорко, О.І. Камаєв, Ю.П. Сергієнко, С.А. Антоненко, О.А. Ярещенко, О.М. Івлєв, А.І. Суббот, Ю.А. Бородін, С.М. Романчук,

А.І. Маракушин, О.Г. Піддубний, В.П. Корж, Ю.М. Антошків, О.В. Тимошенко, О.В. Терещенко та інші. Крім того, питанням застосування примусу в діяльності органів внутрішніх справ присвятили свої праці чимало вітчизняних та зарубіжних учених, зокрема: М.І. Бажанов, О.М. Бандурка, Ю.В. Баулін, Д.М. Бахрах, О.К. Безсмертний, Ю.П. Битяк, І.І. Веремеєнко, І.О. Галаган, І.П. Голосніченко, С.Т. Гончарук, Є.В. Додін, М.І. Єропкін, М.П. Журавльов, В.Л. Зеленька, В.Р. Кісін, А.П. Ключніченко, О.О. Ковалкін, Л.В. Коваль, Ю.М. Козлов, А.Т. Комзюк, О.П. Коренєв, М.Й. Коржанський, В.В. Лазарєв, М.П. Мелентьєв, Р.С. Павловський, Л.Л. Попов, Л.М. Розін, В.М. Самсонов, О.П. Шергін, В.К. Шкарупа. Незважаючи на численні дослідження як загальних питань застосування поліцією сили та зброї, так і професійної підготовки безпосередньо поліцейських до застосування таких заходів примусу, вважаємо за доцільне дослідити найкращі іноземні практики зазначеної тематики, зокрема з досвіду Сполучених Штатів Америки (далі – США).

Для багатьох світових держав США виступає еталоном соціального добробуту та економічного зростання. Звичайно, подібна ідеалізація є деякою мірою помилковою, проте в окремих аспектах американський досвід має більш прогресивніший рівень, ніж національний.

Насамперед варто відзначити, що специфіка поліції США полягає в тому, що кожен штат має своє поліцейське управління, незалежне від інших. Причому в різних штатах структура поліцейських управлінь може досить помітно відрізнятися, однак основні риси все ж можна виділити. Окрім того, у США не існує будь-якого федерального “закону про поліцію” чи іншого нормативного акта, який детально регулює її повноваження. Так, наприклад, аж до початку 1970-х років поліцейські департаменти США годинами навчали своїх співробітників поводитися з вогнепальною зброєю, але при цьому відправляли їх на вулиці без будь-яких чітких письмових вказівок щодо того, за яких обставин вони мають (і за яких – не слід) її застосовувати. Вперше письмове керівництво щодо застосування сили та вогнепальної зброї було видано шефом поліції Нью-Йорка у 1972 році. Незважаючи на те, що його приклад наслідували чимало департаментів, будь-якого загальнофедерального правового стандарту застосування поліцією сили не існувало аж до середини 1980-х років [1].

Співробітникам правоохоронних органів США дозволяється застосування сили та вогнепальної зброї при виконанні своїх обов'язків для підтримки порядку, зокрема при “арешті, підтримці порядку і захисту життя співробітників правоохоронних органів мають право використовувати будь-які засоби примусу “розумно” і “необхідно”. Широта і обсяг застосування сили величезні: від просто фізичної присутності офіцера ...до використання “смертельної сили” – deadly force (вогнепальної зброї)” [2].

Упродовж останніх 50 років сегмент застосування сили в діяльності поліції розглядався як один із найважливіших і мав високу ймовірність відповідальності у випадках застосування надмірної сили. Ця тема набула гострої політичної забарвленості в останні 2–3 роки у зв'язку з гучними справами про загибель афроамериканців у результаті дій співробітників поліції.

Незважаючи на те, що застосування сили з боку поліції піддається негативному осуду правоохоронної діяльності, застосування сили та вогнепальної зброї часто

є необхідністю для підтримання порядку. Уникнення застосування сили чи вогнепальної зброї поліцією не повинно бути метою, а лише розглядатися як засіб подолання супротиву правопорушника в крайньому випадку, оскільки застосування сили є надзвичайно важливим інструментом в діяльності поліції. Кожен інцидент, коли офіцер поліції застосовує силу, може призвести до безлічі проблем, які не обмежуються лише травмами офіцера поліції чи цивільного населення. Саме тому важливим є питання щодо професійної підготовки поліцейських в аспекті надання поліцією якісного правоохоронного сервісу відповідно до вимог суспільства.

У США успішно функціонує одна з найбільш складних за структурою поліцейських систем. Поліцейські сили діють на федеральному (ФБР), штатному та місцевому рівнях. Існують органи поліції і в окремих міністерствах та відомствах (при Міністерстві фінансів, митній службі, службі внутрішніх доходів, федеральних органах контролю за банками та інших), а також приватна поліція. Усе це накладає свою специфіку на підготовку кадрів поліції, яка здійснюється в навчальних закладах, що традиційно називаються поліцейськими академіями. Кадри поліції готуються діяти в умовах жорсткого контролю з боку спеціальних агентств, відповідальних за законність і гласність у роботі правоохоронних органів. Це вимагає особливого професіоналізму, а також високих особистих моральних якостей.

Навчання в поліцейських академіях, незважаючи на різницю в стандартах підготовки, насправді забезпечує достатню освіту для новобранців, крім того, поліцейські США часто проходять підвищення кваліфікації, хоча і обмежену, для тих, хто працював поліцейським. Середня підготовка майбутніх офіцерів у поліцейській академії в США може тривати близько 20 тижнів або 600–800 годин. Кожен штат має свої мінімальні правила підготовки, а деякі штати додатково змінюють свої вимоги до навчання залежно від індивідуальних стандартів округу. Крім того, округи в більшості штатів часто мають власні стандарти підготовки та централізовані моделі навчання, де загальнодержавні стандарти не використовуються. Вимоги до працівників поліції також різняться залежно від штату. Наприклад, лише вісім державних поліцейських установ вимагають професійну освіту після закінчення середньої школи, а дванадцять штатів приймають на роботу з освітою коледжу, але висувають додаткові вимоги до прийняття на роботу (попередній досвід у правоохоронних органах, військова служба тощо). Варто зауважити, що такі стандарти підготовки поліцейських істотно відрізняються від інших країн. Наприклад, поліція в Німеччині вимагає 30 місяців поліцейського навчання, а в Ірландії – 104 тижні. Поліцейські у Фінляндії та Норвегії повинні пройти чотири роки навчання в поліцейському коледжі [3].

Вивченню загальних знань діяльності поліції, історії, кримінології чи кримінологічних теорій у поліцейських академіях не приділяють уваги, новобранці поліції США такі предмети вивчають самостійно. Вимоги до фізичної підготовленості майбутніх працівників поліції різняться залежно від відомств і часто вимагаються лише під час прийому на роботу. Головним принципом навчання майбутнього офіцера поліції вважається принцип особистої безпеки поліцейського, який називають “першим законом правоохоронної діяльності”. Крім того, під час навчання курсанти в середньому витрачають понад 160 годин на вогневу підготовку,

більше 50 годин – на вивчення прийомів самозахисту, 38 годин – на вдосконалення техніки управління автомобілем і лише 8 годин приділяють вивченню методів вирішення конфліктних ситуацій та веденню переговорів у критичній ситуації.

Крім того, під час навчання майбутніх офіцерів поліції велика увага приділяється навчально-тренувальним ситуаційним курсам, під час яких офіцерам пояснюють, що кожна людина на зустрічі може становити небезпеку, а головний ворог офіцера – “впевненість у власній перевазі”. Курсантам щодня демонструють відеозйомки з нагрудних камер або камер з поліцейських машин, на яких офіцерів, які виявили необережність, б’ють, відбирають у них зброю або вбивають. Таким чином, навчання офіцерів проходить з вивченням конкретних ситуацій та роз’ясненням варіантів поведінки [4].

Поліцейська робота – це професія, яка вимагає гостроти мислення, тактовності та певного рівня соціологічних і психологічних знань. І хоча поліція є, мабуть, однією з найбільш ризикованих і складних кар’єр, яку тільки можна собі уявити, офіцери часто покладаються лише на базову підготовку в надзвичайних ситуаціях та ситуаціях високої напруги, і часто не отримують потрібних навичок. Натомість, у 2004 році в США було проведено дослідження і виявлено, що серед 358 керівників міської та міжміської поліції в юрисдикціях, де проживало понад 50 000 жителів, 87 % начальників мали ступінь бакалавра, близько 47 % начальників мали ступінь магістра і лише 5 % начальників мали ступінь юриста або доктора наук [5].

Дослідження застосування сили серед працівників поліції США показало, що окрім рівня освіти на вибір та форму сили впливають індивідуальні особливості самого поліцейського. Офіцери, які молодші за віком та мають менший досвідом роботи, як правило, вдаються до застосування сили, оскільки вони не мають навичок, необхідних для виявлення та використання інших засобів для вирішення небезпечних ситуацій. Крім того, офіцери з меншим досвідом застосовують силу та зброю частіше, ніж ті офіцери того ж віку [6].

Фактори, які визначають застосування сили та зброї офіцером поліції, такі як здатність оцінювати ситуацію або деескалації загрози, можуть бути безпосередньо пов’язані з їх підготовкою. Навчання офіцерів поліції щодо форми необхідної сили є одним із напрямів поліцейської підготовки, однак більшість методів навчання не можуть повністю підготувати офіцерів щодо того, як діяти в певних ситуаціях, особливо при застосуванні смертельної фізичної сили. Правильне використання силових тренувань має включати не просто тактичні заходи, а те, як правильно оцінити загрозу в кожному конкретному випадку.

Навчання в поліцейській академії має важливе значення для новобранців поліції, їхньої роботи та пропаганди позитивного ставлення до поліцейських. Такі установки розсіюються з часом, тим більше, коли новобранці піддаються соціалізації від старшого офіцера на етапі підготовки за місцем роботи.

Підводячи підсумок, вбачається за доцільне акцентувати вагу на важливості підготовки поліцейських кадрів та професійної підготовки майбутніх офіцерів поліції. Досвід поліції США є, безумовно, корисним і важливим для України, та вимагає поглибленого вивчення і впровадження в систему освіти правоохоронців України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Петров И.* Снайперы в толпе. URL: <https://rg.ru/2014/08/21/zimin.html> (дата звернення: 20.11.2020).
2. *Сергеевнин В.А.* Использование сотрудниками правоохранительных органов США силы: нормативная база и практика применения. URL: <https://wiselawyer.ru/poleznoe/84144-ispolzovanie-sotrudnikami-pravookhranitelnykh-organov-ssha-sily-normativnaya> (дата звернення: 20.11.2020).
3. *Haberfeld, M.* (2018). Critical issues in police training. Upper Saddle River: Prentice Hall.
4. *Vespucci J.* Education Level and Police Use of Force, SpringerBriefs in Criminology. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-030-42795-5_1 (дата звернення: 21.11.2020).
5. *Roberg, R., & Bonn, S.* (2004). Higher education and policing: Where are we now? Policing: An International Journal of Police Strategies & Management, 27(4), 469–486.
6. *Chapman, C.* (2012). Use of force in minority communities is related to police education, age, experience, and ethnicity. Police Practice and Research, 13(5), 421–436.

REFERENCES

1. *Yvan Petrov.* Snaipery v tolpe. “Snipers in the Crowd”. URL: <https://rg.ru/2014/08/21/zimin.html> (Date of Application: 20.11.2020) [in Russian].
2. *Serhevnyn, V.A.* Yspolzovanye sotrudnykamy pravookhranytelnykh orhanov SShA sily: normatyvnaia baza y praktyka pryumeneniya. “Use of Force by US Law Enforcement Officers: Regulatory Framework and Application Practices”. URL: <https://wiselawyer.ru/poleznoe/84144-ispolzovanie-sotrudnikami-pravookhranitelnykh-organov-ssha-sily-normativnaya> (Date of Application: 21.11.2020) [in Russian].
3. *Haberfeld, M.* (2018). Critical Issues in Police training. Upper Saddle River: Prentice Hall [in English].
4. *Vespucci J.* Education Level and Police Use of Force, SpringerBriefs in Criminology. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-030-42795-5_1 (Date of Application: 21.11.2020) [in English].
5. *Roberg, R., & Bonn, S.* (2004). Higher Education and Policing: Where are we now? Policing: an International Journal of Police Strategies & Management, 27(4), 469–486 [in English].
6. *Chapman, C.* (2012). Use of Force in Minority Communities is Related to Police Education, Age, Experience, and Ethnicity. Police Practice and Research, 13(5), 421–436 [in English].

UDC 351.741(73)

Kudria Vitalii,Candidate Sci. (Law), Associate Professor,
Chief Inspector of the Department
of Organizational and Analytical Support
and Rapid Response of the
National Police of Ukraine, Kyiv, Ukraine**Kolesnyk Victoriia,**Research Officer of the
State Research Institute MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine
ORCID ID 0000-0003-1860-7866

**TRAINING OF A POLICE OFFICER FOR THE APPLICATION
OF COERCIVE MEASURES: THE EXPERIENCE OF THE
UNITED STATES OF AMERICA**

The use of force by police officers significantly affects the formation of citizens' attitudes and perceptions of the police. The use and level of force used by a police

© Kudria Vitalii, Kolesnyk Victoriia, 2020

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2020.4\(50\).9](https://doi.org/10.36486/np.2020.4(50).9)

Issue 4(50) 2020

<http://naukaipravookhorona.com/>

officer can affect a person's perception of legality and confidence in the work of the police, especially when this level is considered excessive. Excessive and illegal use of force and weapons can lead to mistrust of police officers and law enforcement in general, as well as to a deterioration in the basic relationship between the police and the community.

For many countries in the world, the United States is a model of social welfare and economic growth. Of course, such an idealization is somewhat erroneous, but in some respects the American experience has more progressive level than the national one.

U.S. law enforcement officers are allowed to use force and firearms in the performance of their duties to maintain order, namely, in arresting, maintaining order, and protecting life, law enforcement officers have the right to use any means of coercion "reasonable" and "necessary". The breadth and scope of the use of force is enormous: from the mere physical presence of an officer ... to the use of "deadly force".

Training in police academies, despite differences in training standards, actually provides sufficient education for recruits, and U.S. police officers often undergo training, albeit limited, for those who have worked as police officers. The average training of future officers at a police academy in the United States can take about 20 weeks, or 600–800 hours. Each state has its own minimum training rules, and some states further change their training requirements depending on individual county standards.

In addition, during the training of future police officers, much attention is paid to training and situational courses, during which officers are explained that everyone at the meeting can be dangerous, and the main enemy of the officer – "confidence in their own superiority". The cadets are shown daily footage from chest cameras or cameras from police cars, in which officers who have been negligent are beaten, robbed of their weapons or killed. Thus, the training of officers takes place with the analysis of specific situations and explanation of behavioral options.

Keywords: police, firearms, force, professional training, law enforcement activity.

Отримано 24.11.2020